

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Andra Kammaren. N:o 6.

Lördagen den 31 Januari.

Kl. 12 på dagen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 23 innevarande månad.

§ 2.

Upplästes ett till Kammaren inkommet sjukbetyg, så lydande:

Att vice Talmannen i Andra Kammaren Herr Liss Olof Larsson är för närvarande och antagligen under minst en vecka af sjukdom hindrad att infinna sig i Andra Kammaren, intygar

Stockholm den 29 Januari 1885.

P. J. Wising.

M. Dr.

§ 3.

Föredrogs Kongl. Maj:ts på Kammarens bord hvilande proposition angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter; och anförde dervid

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.*

Herr Abr. Rundbäck: Då jag nu begärt ordet för att yttra mig i denna fråga, har detta icke skett för att inlåta mig på någon som helst kritik öfver de kongliga förslagen i den nu föreliggande eller i följande Kongl. propositioner; tvärtom vill jag gerna antaga, att dessa förslag äro de bästa och lämpligaste, som kunnat framkomma från regeringens ståndpunkt. Deremot är det just i afseende på denna *ståndpunkt*, som jag ber att få framföra några vördsamma erinringar och reflektioner.

Först och främst måste jag då uttala mitt beklagande öfver den envishet, hvarmed regeringen fasthåller vid 1873 års kompromiss, eller vid detta sammankopplande af den ena frågan med den andra, med

Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)

hvilken politik vi nu fått dragas i snart nog tolf års tid. När jag uttalar detta beklagande, så skyndar jag likväl att lemna mitt aktningsfulla erkännande för det talangfulla sätt, på hvilket Hans Excellens Herr Statsministern sökt att icke blott försvara kompromissen utan ock att rent af bevisa nödvändigheten af densamma. Dock får jag tillägga, att, äfven om Hans Excellens Herr Statsministern hade med dubbelt så stor talang försökt att häfda denna nödvändighet, så skulle han likväl icke kunnat öfvertyga mig derom. Tvärt om har jag i den motion, som jag haft äran att afgifva jemte min broder beträffande grundskattefrågans lösning, börjat och slutat motiveringen till samma motion med den förklaring, att, enligt min åsigt, det är absolut nödvändigt att skilja de stora frågorna åt, om man skall komma till någon lösning af desamma. Om jag nemligen betraktar förhållandet mellan grundskattefrågan och värnpliktsfrågan, så är det mig alldeles omöjligt att, äfven om jag begagnade mikroskop, kunna finna någon som helst naturlig förbindelse mellan dessa begge frågor. Jag vill också erinra om, att ingen, vare sig forskare eller statsman, hade upptäckt någon sådan förbindelse före år 1873, och numera börjar det förhålla sig med den der kompromissen ungefär såsom det i sagan förhöll sig med kejsarens nya kläder. Sedan man en tid hurrat för dem, började man finna, att alltsammans var en hunnbug. Grundtanken i kompromissen, för så vidt som den innebär en sammankoppling af grundskattefrågan och värnpliktsfrågan, är uppenbart den, att man skall begagna grundskatterna såsom ett bytesmedel för att få utsträckt värnpligt. Vi få icke, heter det, någon utsträckt värnpligt utan att stryka vederbörande om munnen med en hederlig godtgörelse. Derföre föreslår man en minskning i det ena onus och en motsvarande ökning i det andra, och ju mera man minskar på det ena hållet, desto angelägnare är man att utkräfva mera på det andra. Att sålunda balansera eftergifterna å ena sidan med den nya bördans tryck å andra sidan, skulle vara fullkomligt riktigt och berättigadt, för så vidt som det gälde samma klasser eller samma personer. Men, mine herrar, nu förhåller sig saken så, att eftergifterna gälla blott *en* klass, och den nya bördan hela nationen, deribland den arbetande klassen, den fattigare klassen, som står under det politiska strecket och som ensam är vida större än alla de andra klasserna till hopa. Denna klass skulle få åtaga sig alldeles nya bördor utan ett öres ersättning, under det att man lemnade en annan, jernförelsevis mera burgen klass ett hederligt vederlag. Detta är att vältra ett gammalt onus i eu ny form öfver från en klass på en annan, och denna nya form är just så afpassad, att man derigenom skall kunna komma åt den enda egendom den fattige arbetaren har, nemligen hans person, hans tid, hans arbetskraft. Detta, mine herrar, är en orättfärdighet, som för alltid fördömer kompromisspolitiken, och för så vidt rättvisa skall få göra sig gällande, gör att denna politik måste misslyckas. När jag säger detta, kan det naturligtvis icke vara min mening, att ju icke den fattige bör deltaga i landets försvar och underkasta sig den dertill erforderliga vapenöfning lika med öfriga samhällsklasser; men jag vill att detta skall ske på det sättet, att en hvar, som får sig denna nya tunga

pålagd, skall hafva den känslan och det medvetandet, att han dermed fullgör en medborgerlig pligt för fosterlandet och icke att han är ett offer för någon politisk kombination, afseende blott att befria en viss klass från en skattebörd. Jag vill icke, att man på detta sätt skall inlägga i arbetarens sinne ett växande agg öfver liden oförrätt, ty detta växande agg skall utan tvifvel alstra framtida vådor. Man gör nemligen aldrig det orätta strafflöst; det gifves i folkens såsom i individens lif en hämnande Nemesis, som hemsöker fädernas missgerningar inpå barnen. Det finnes en klass, som ännu är i politiskt afseende omyndig och maktlös, men dess tur skall ofelbart ock en gång komma, och då, mine herrar, skall äfven det hämmande bakslaget komma. Det är farligt att begå en orättvisa mot denna klass, ty man lägger dermed dynamit under samhällets framtid.

Men denna kompromisspolitik är icke blott orättfärdig och samhällsvärdlig; den har äfven visat sig fullkomligt oduglig och kraftlös för det ändamål, för hvilket den uppfans. Eller hvad har väl denna kompromiss uträttat under dessa tolf år, som vi fått dragas med den? När jag ser tillbaka på våra politiska striders historia under dessa år, ser jag blott det ena svarta korset efter det andra resa sig öfver kompromissförslagens grafvar; och jag misstänker, att der kommer snart att resas ännu ett svart kors till. Hvad hafva vi väl genom kompromissen vunnit i värnpligtsfrågan? Hafva vi under dessa många år med kompromissens tillhjälp fått en enda dags ökad bevaringsöfning? Nej; och så mycket detta än må vara att beklaga, så anser jag dock det för min del vara bättre, att vi hafva det som vi ha, än att vi skulle fått utsträckt värnpligt på sådana vilkor, som här ifrågasatts. Ser jag åter på grundskattefrågan, så kan med samma skäl frågas: hvad hafva vi der vunnit på vår kompromisspolitik? Står icke äfven den frågan lika olöst ännu i denna dag, som den var 1873. Och detta är ju icke att undra på, då den frågan sammanhåktats med värnpligtsfrågan. Till följd af detta sammankopplande har grundskattefrågan fått följa med försvarsfrågans alla slingringar och, för hvarje gång den senare frågan fallit, allt jemt dragits med i dess fall. Äfven de som varit mest intresserade att få se grundskattefrågan löst, hafva nödgats rösta emot de förslag, som i sådant syfte framkommit, derföre att de ansett sig pligtige att rösta mot förslagen rörande värnpligten. Och dock är denna fråga så enkel, om man tager den såsom den bör tagas. Jag för min del resonerar så: antingen är det billigt att man afskaffar grundskatterna, eller också är det icke billigt. Är det billigt, nå väl, då tillkommer det staten såsom en pligt att skipa rättvisa, utan alla förbehåll, utan ersättningsanspråk, utan vederlag. Är återigen saken icke billig, icke blir den det mera derigenom, att man låter andra svida för den obillighet man vet sig begå. När jag var ung, fick jag lära mig, att staten är ett organ för förverkligandet af det rättas idé. Men såsom ett sådant organ har icke staten här uppträdt i fråga om kompromisspolitiken. Jag anser sålunda, att om vi vilja komma till en lösning af frågorna, komma från ord till handling, såsom Hans Excellens Herr Statsministern uttrycker sig, måste vi upplösa den onaturliga förbindelsen mellan

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)*

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)*

dessas begge frågor och gå tillbaka till den enkla och okonstlade politik, som vi följde före 1873. Så enkel den var, kunde vi dock uträtta icke så litet dermed. Jag vill blott erinra om 1869 års stora reform, om grundskatternas fixerande, som beredt jordegarnen och grundskattegifvarne en ofantlig fördel. Vidare vill jag erinra derom, att vi efter 1869 fortgingo mot grundskattefrågans fullständigare lösning och att, om vi fått fortgå på den inslagna vägen, vi sannolikt snart skulle nått det mål, dit man vill komma. År 1872, det sista året före kompromissen, förelåg nemligen ett förslag, som Stats-Utskottet på grund af väckta motioner formulerat, af den lydelse, att grundskatterna skulle afskaffas genom aflösning i förening med afskrifning, eller just precis samma tanke, som vi upptagit i den motion vi framlemnade för några dagar sedan. Det förslaget rönt då sådant mottagande i denna Kammare, att icke mer än en man uppträdde med några principiella betänkligheter deremot, utan att dock göra något yrkande, och det gick här igenom utan votering. Det föll visserligen i Första Kammaren, men hade vi fortgått på denna sunda och naturliga väg, hade utan tvivel inom kort denna fråga varit afskrifven från dagordningen, och vi hade nu varit ett godt stycke inne på aflösningen samt kunnat motse att inom en ej allt för aflägsen framtid komma ifrån grundskatterna. Jag tror mig härmed hafva gifvit tillräckligt skäl, hvarföre jag beklagar att man fortfarande äffas med att sammankoppla frågorna till hinder för hvarderas lösning.

Dernäst ber jag få uttala ett beklagande öfver den envishet eller förkärlek, huru man vill kalla det, hvarmed regeringen synes hänga fast vid 1883 års härordningsförslag. Att förhållandet verkligen är sådant, derpå lemnas oss vittnesbörd icke blott i det diktamen till statsrådsprotokollet, som Herr Krigsministern lemnat och som återfinnes under fjerde hufvudtiteln af Kongl. Maj:ts proposition N:o 1, utan ock i de flera förslag under denna hufvudtitel, som framställas till försvarets förstärkande och som vi känna igen sedan i fjor, nemligen förslagen om trängen, intendenturen, fästnings- och positionsartilleriet, utvecklingen af den kära värfvade stammen m. m., alltsammans utbrutna stycken af 1883 års förslag. Men ännu tydligare framträder detta fasthängande vid 1883 års härordningsförslag i det förslag till ny värnpligtslag, som här föreligger. Så vidt jag hunnit se igenom det, synes det mig som om detsamma i allt väsentligt vore lika med det förslag till värnpligtslag, som framlades 1883. Jag finner också alla de tolf årsklasserna der vara upptagne, och hvad öfnings-tiden angår, så är 18 dagars utsträckning deraf för 30 procent afskrifning af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbördan alldeles motsvarande de 60 dagar, som regeringen 1883 begärde för 100 procent afskrifning. Det synes mig sålunda, som om regeringen nu på de partiella reformernas väg — mot hvilken jag i öfrigt icke är obenägen — ville påföra vårt land detta härordningsförslag; och om man icke så öppet bekänner det, tror jag detta hafva sin enda grund i de strömningar i tänkesättet, hvarom Herr Krigsministern yttrar sig.

Ja, det finnes verkligen strömningar i tänkesättet, mine herrar, och de ganska starka ändå. Jag beklagar blott, att regeringen icke

tyckes hafva riktigt märkt, i hvilken riktning och med hvad styrka hufvudströmningen går fram. Hade regeringen det gjort, tror jag knappast den ansett det vara lönt att försöka få i små repriser 1883 års härordningsförslag genomfördt. Ty lika enigt som det svenska folket bekräftat Riksdagens förkastelsedom öfver detta förslag i dess helhet, lika visst är, att folket ej skall taga samma förslag i en ny upplaga, då det gifves ut häftevis. Man har nemligen både instinktmessigt och med klar blick och öfvertygelse funnit, att genomförandet af denna härordning skulle i så hög grad taga landets krafter i anspråk, att vår fredliga utveckling deraf skulle på det betänkligaste sätt äfventyras. Man har kommit på det klara med, att den ram för landförsvarets ordnande, som uppgjordes 1883, är alldeles för vid och stor för våra tillgångar och resurser; man ser, att man icke har krafter eller råd att underhålla den krigsstyrka, med alla dess behof, som skulle erfordras för den stora mobiliseringsplan, som låg till grund för 1883 års förslag, och man har med skäl funnit, att man icke gerna kan gå in på den värnpligt, som fordras för detta förslags genomförande. Derföre har också helt naturligt den gamla kärleken till den gamla försvarsorganisationen, trots alla bemödanden att utsläcka densamma, kraftigt flammat upp å nyo, ty man vet hvad man har, men icke hvad man får, och man hyser misstro till det nya samt känner instinktmessigt, att om man öfvergifver det gamla, kan landet råka in på äfventyrliga banor, och det är väl att vi hafva åtminstone ett folk, som skyggar tillbaka för framtida äfventyrligheter.

Jag skulle i afseende på detta ämne, som jag senast behandlat, gerna vilja tillägga, att jag tror, det man med en sådan behandling af försvarsfrågan, då man icke seglar med hufvudströmmen, utan håller sig i bakvattnet vid den stranden, der den värfvade armén står, ty värr blott allt för mycket skadar saken. För denna frågas lösning behöfver regeringen mer än för någon annan hafva folket bakom sig och det allmänna tänkesättet för sig, men svärligen tror jag, att regeringen har det, när hon så tydligt pekar på att få 1883 års förslag genomfördt bitvis.

Slutligen ber jag också att få göra en vördsam erinran derom, att i dessa Kongl. Maj:ts propositioner N:is 16, 18 och 19 finnes icke någon som helst plan, icke ens en antydning om sättet och gången för de stora frågornas vidare framtida lösning. Man ser icke riktigt det mål, som åsyftas, och icke heller hur aflägsat detta mål är; man får icke veta, hur stor omfattning försvaret skall få, eller något begrepp om de uppoffringar, som fordras innan försvaret blir färdigt; man ser icke hur många steg, som återstå till målet, eller hur långt hvarje steg bör vara och efter hur långa mellantider stegen skola tagas. Med ett ord, en förlåt är dragen för frågornas framtid, som gör att man hvarken ser hvarthän, hur långt eller hur fort man vill gå framåt. Men hvad man säkert vet, det är, att det missnöje öfver grundskatternas och indelningsverkets ojemma tryck, som funnits i afseende på de 100 procenten, det skall finnas kvar med föga förminskad styrka i afseende på de 70, och lika viss kan man vara derpå, att man med dessa förbättringar å försvaret icke afväpnar de

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)*

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)*

militära anspråken, utan gång efter annan, riksdag efter riksdag kan man hafva att vänta nya fordringar på nya uppoffringar för försvaret. Om härtill lägges ovissheten om det försvarssystem regeringen har i sigte, kan man vara försäkrad om, att oron i landet icke skall lägga sig, men att deremot obenägenheten för försvarsväsendet skall tilltaga. Åtminstone är jag för min del öfvertygad derom, att folket allt mer och mer skall tröttna, och att obenägenheten för försvarsfrågans tillfredsställande lösning allt mer och mer skall ökas. Jag kan alltså icke se annat, än att vi hafva framför oss en ganska mörk framtid, der dessa stora frågor förtfarande stå olösta och kasta sina dystra skuggor omkring sig. Vi skola gång efter annan få dem tillbaka, med samma strider som förut, utan att komma till det efterlängtrade målet, kanske knappt i våra barns eller barnbarns tid. Det är detta, som gör att jag anser, att vi icke kunna få någon fred och icke ens, såsom Hans Excellens Herr Statsministern sagt, något stillestånd i våra strider. Nej, missnöjet i afseende på de 70 procenten å ena sidan och vederbörandes fordringar i afseende på försvaret å den andra skola nog draga försorg om att stilleståndet icke blir långvarigt.

Jag vill nu icke längre upptaga Kammarens tid. Jag har med detta yttrande blott uttala mig i allmänhet öfver regeringens ståndpunkt och icke öfver förslagen.

Herr Grefve Sparre: Jag har stått på samma sida som den föregående värde talaren, då det gälde att bekämpa 1883 års förslag. Jag har — kanske på grund af den förkärlek jag hyser för en institution, som är urgammal, som vuxit fast med vårt land och som jag icke kan undgå att ännu i denna dag på det högsta respektera, derföre att den gifvit oss en stam soldater med särdeles god bildning och som framför allt äro moraliskt goda, tålmodiga och kraftiga, äfven om de icke kunna motsvara alla de militära fordringar, som nutiden ställer på en soldat — jag har, säger jag, på dessa grunder i alla tider med förkärlek omfattat indelningsverket och deltagit med den ärade talaren i den mest förtviflade kamp mot de försök, som år 1883 gjordes att upphäfva denna institution. Men då vi nu från regeringen fått ett förslag, som afser icke upphäfvandet af indelningsverket utan dess bibehållande och dess förbättrande, kan jag omöjligen tillhöra den klass af intransigenter, som icke vilja någonting, och jag får derföre be den värde talaren om ursäkt, om jag i dag kommer att uppträda tvärt emot honom.

Jag skall dervid be att få gå i samma ordning med frågorna, i hvilken han behandlat dem. Han började med att tala om kompromissen. Jag har, mine herrar, icke deltagit i 1873 års kompromiss; jag har bekämpat hvarje kompromiss, som afser att, med borttagande af indelningsverk och grundskatter, i deras ställe införa helt nya institutioner. Men jag vill icke använda ordet kompromiss som ett slagord, hvarmed man omöjliggör alla förändringar. Jag frågar, hvad är det vi göra här nästan alla dagar. Är det icke ett slags kompromiss, då vi här söka förmedla olika åsikter, hvilket alla, som deltaga i offentliga förhandlingar, måste erkänna vara nödvändigt; ty hvar och

en individuel åsigt kan icke alltid göra sig gällande, utan de olika åsigtarna måste brytas mot hvarandra, för att derur skall slutligen framgå något gemensamt helt. Kallar man någonsin detta för kompromiss? Jag vill således icke, att man derföre att här på samma gång framställs förslag om två särskilda saker, det vill säga på samma gång om förbättring af vårt försvarsväsende och om lindring i grundskatterna, jag vill icke derföre, säger jag, ovilkorligen fördöma hela denna sak med slagordet kompromiss.

Hvad förbindelsen mellan dessa båda frågor angår, som den föregående talaren icke kunde finna, måste jag erkänna, att jag för min del lätt finner den, och Hans Excellens Herr Statsministern och Chefen för Finansdepartementet har också efter min uppfattning i så korta och enkla ord, som det anstår ett sådant yttrande till statsrådsprotokollet, antydt den, då han säger, att indelningsverket är ett slags grundskatt, fullgjord in natura och anslagen till ett bestämdt ändamål. Hvar och en, som studerat eller sysselsatt sig någon längre eller kortare tid med vårt temligen invecklade kameralväsende, måste erkänna sanningen af dessa ord. Men för dessa naturaprestationer utgörande hafva i tidernas längd stora svårigheter uppstått; de hafva blifvit mera känbara än vanliga skatter, och derföre har man i allmänhet också sökt att lindra dem, afskaffa dem eller förändra dem till bestämda afgifter i penningar. Det kan väl icke heller, mine herrar, förnekas att de pretentioner, som nu ställas på rust- och rothållare, denna byggnadsskyldighet, dessa ständigt återkommande reparationer på torpen, i afseende hvarå anspråken stundom ställas nog högt, denna skyldighet att plöja soldatens jord och hjälpa till med en mängd småsaker, skola förefalla jordegaren vidriga. Han måste kanske i det ögonblick, då han är som mest sysselsatt med plöjning af sin egen jord, spänna sina dragare från sin plog och begifva sig till soldattorpet. Det måste också, då hemmanskylfningen fortgår och roten består af en mängd små hemman, vara nästan omöjligt att fullgöra en del af dessa prestationer, då hvar och en delegare i roten har skyldighet att t. ex. plöja några fåror på torpet. Med ett ord, fullgörandet af dessa naturaprestationer, som i forna tider, när bonden egde roten ensam, var temligen lätt, måste numera vara nästan omöjligt. Jag för min del tror således, att lindringar i detta afseende äro nödvändiga.

Hvad vidare förbindelsen mellan indelningsverkets skyldigheter och grundskatterna angår, sade den ärade talaren, att det är fråga om att lägga dessa bördor på en ny klass eller den så kallade arbetsklassen, och för den skull skulle man lyfta den från jordegarna. Om vi då gå litet tillbaka i historien, skola vi finna, att på den tid indelningsverket anordnades, fans det egentligen ingen annan att taga något af än allmogen, bonden, d. v. s. den jordbrukande befolkningen. De andra voro löska män och legodrängar, och af dem kunde man icke taga något. Det var således bland allmogen eller jordbrukaren i allmänhet man måste göra utskrifningar; och för att göra ett slut derpå, inrättades indelningsverket, och man förband sig genom knektekontrakten att uppställa en viss mängd soldater för hvarje provins. Jag vill icke säga, att

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.*
(Forts.)

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)*

det är absolut riktigt, att det löfte, som då gafs i dessa rotekontrakt, eller att allmogén skulle vara fri från all utskrifning, kan tydas derhän, att den skulle vara fri jemväl från beväringen, ty nöden har ingen lag, och när kriget står för dörren, måste vi väl litet hvar bevärna oss och gå att möta fienden. Under sådana förhållanden kan en sådan lag, som den man utfärdade år 1809, hvarigenom man utkallade landtvärnet att försvara landets gränser, hafva sin befogenhet. Men det kan återigen icke nekas, att dessa ord i knektekontrakten kunna gifva rust- och rotehållarne befogade anspråk på att, om de nu skola underkasta sig ökade skyldigheter till försvaret, på annat håll erhålla någon lindring, i synnerhet när denna lindring är sådan i afseende på prestationens beskaffenhet, att utan tvifvel representationen förr eller senare i alla fall skall medgifva densamma, emedan naturaprestationerna icke öfverensstämma med vår tids åsigt. Jag tror således icke det är så farligt med denna förbindelse, som den ärade talaren klagade öfver, eller att de begge frågorna ställas gent emot hvarandra; och jag vill dessutom till bevis på, att det ändå finnes någon förbindelse mellan dem, erinra om hvad som hände sig i Torsdags i denna Kammare, nemligen att omedelbart efter det en Herr Rundbäck väckt en motion om ändringar i indelningsverket, väckte en annan Herr Rundbäck motion om lindringar i grundskatterna. Det var skall man må hända säga en tillfällighet, men medgifvom det: en händelse, som ser ut som en tanke. Jag vill heller icke alldeles gå in på, att denna proposition afser att stryka jordegarna om munnen på bekostnad af "de arbetande klasserna", också ett slags slagord, som nu för tiden användes, då man vill göra sig litet populär. Man menar då med de arbetande klasserna dem, som sägas vara mera behöfvande i förhållande till jordbrukarne, hvilka skulle kunna sägas vara "mera förmögna". Af egen erfarenhet känner jag likväl, att i synnerhet i dessa tider både de större och i synnerhet de mindre jordbrukarnes ställning är så betryckt, att de mer än väl behöfva en lindring och kanske till och med bättre än dessa så ofta omtalade arbetande klasser, så vidt man icke dit räknar äfven de mindre jordbrukarne, hvilket jag för min del gör. Jag tror derföre icke det der talet, att stryka om munnen, är så riktigt, ty det största antalet värnpliktige utgår i alla fall ur jordbrukarnes led. Jag har genomsett uppgifter i detta afseende flera gånger vid beväringmönstringarne, för att vinna nödig kännedom om förhållandena, och jag finner icke alls den föreslagna eftergiften vara onödig eller olämplig, samt tror icke man bör tala om, att denna jordbrukande klass, för att åtaga sig ett ökad försvar, vill betinga sig ersättning derför. För öfrigt kallar jag det icke för någon ersättning, utan jag vill kalla det för en lindring, hvilken jag ur alla synpunkter anser högst behöflig, i synnerhet med afseende på indelningsverket, då dessa naturaprestationer äro så förhatliga. Jag vet, att detta verkligen är fallet i det län, jag tillhör, då jag der temligen noggrant satt mig in i förhållandena.

Jag ber nu att med några ord få bemöta den andra delen af den ärade talarens yttrande, nemligen den del, som afsåg Kongl. Maj:ts nu föreliggande proposition. Han sade, att i Herr Statsrådets och

Chefens för Landtförsvarsdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet låge ett synbart bemödaude att fasthålla vid 1883 års härordning, och att det nu vore fråga om att successivt genomföra densamma. Ja, mine herrar, om i 1883 års härordning låg något godt, så må jag bekänna, att, ehuru jag här förut lifligt bekämpat densammas genomförande i sin helhet, jag dock är benägen att erkänna det goda, som verkligen finnes deri; och jag kan icke anse mig ovilkorligen skyldig att klandra det föreliggande förslaget endast därför, att jag nödgats bekämpa det förut framlagda. Jag finner icke heller i föreliggande förslag något envist fasthållande vid det gamla förslaget, utan tvärtom, att regeringen deri sökt gå representationens önskningar till mötes så mycket som möjligt. Hvad yttrades väl under diskussionen i denna Kammare om 1883 års förslag? Jo, man sade: vi vilja icke hafva — och jag vågar tro, att detta var orsaken, hvarför detta förslag icke vann sympatier inom landet — vi vilja icke hafva en allt för stor värfvad stam, bestående af lösa personer, som sannolikt icke sedan skulle återgå till jordbruket och näringarne, utan blifva en temligen farlig samhällsklass, för hvilken ty värr icke alltid finnes användning. Man ansåg det vara åtminstone deras åsigt, hvilka kämpade för indelningsverket, att detsamma erbjöde större garanti för stadighet, hållbarhet och fasthet hos truppen. Hvad innehåller nu Kongl. Maj:ts proposition? Den bibehåller indelningsverket oförändradt och gör deri ingen annan ändring, än att den gifver några lindringar åt rust- och rotehållarne; och då vi vid senaste riksdagen gäfvo lindring åt rusthållarne, hvarför skulle vi nu icke vara benägna att gifva någon lindring jemväl åt rotehållarne? Vidare klagades under diskussionen öfver, att man skulle få en värfvad stam, och man ausåg, att den värfvade stam, som vi redan hafva, icke just gäfvde smak för att skaffa sig en större, enär en längre vistelse i garnison i allmänhet verkade demoraliserande på truppen. Hvad innehåller då den nu framlagda propositionen i afseende på den värfvade truppen? Den innehåller ovilkorligen en förbättring. Alla menniskor erkänna, att under de två första åren, då soldaten är upptagen af skolorna, den honom då meddelade öfning och undervisning ingalunda verkar moraliskt förderfvande. I detta afseende innehåller Kongl. Maj:ts förevarande proposition det förslag, att soldaten hädanefter icke skall värfvas för längre tid än två år, efter hvilka års förlopp han ovilkorligen skall permitteras, samt att, om han derefter rekapitulerar, han endast skall underkastas 30 dagars öfning årligen. Om man således med afseende på den värfvade delen af vår armé förut med skäl hyst betänkligheter för dess moralitet och stabilitet, måste man otvivelaktigt erkänna, att Kongl. Maj:ts proposition i denna del innehåller en afgjord förbättring, och då de Kongl. förslagen i öfrigt icke innehålla annat än *lindringar*, nödgas jag bekänna, att jag hvarken i Kongl. Maj:ts proposition eller Herr Krigsministerns yttrande till statsrådsprotokollet kan finna något som helst tecken till *envishet*, utan tvärtom ett *tillmötesgående* emot representationen och en önskan att afhjelpa befintliga brister, hvilket tillmötesgående i min tanke representationen icke bör kunna undgå att tacksamt erkänna.

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)*

Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)

Den ärade talaren yttrade vidare, att de 18 dagars ökad öfning, som föreslås såsom tillökning till den nuvarande värnpligtskyldigheten mot 30 procent afskrifning å grundskatterna skulle precis motsvara en ökning af öfningarne till 90 dagar emot 100 procent afskrifning. En sådan uträkning bryr jag mig icke om. Jag vill uteslutande taga i betraktande de föreliggande förslagen och finner dervid i främsta rummet en *eftergift* af 30 procent af grundskatterna, hvilken eftergift är af de nuvarande förhållandena påkallad. Vi kunna nemligen icke tillsluta ögonen för den tryckta ställning, hvori vårt jordbruk för närvarande befinner sig, och att vi nu, då statens finanser det medgifva, från regeringen fått mottaga ett förslag, som går ut på att lindra detta betryck, synes mig böra kräfva representationens obetingade erkännande. Det har anmärkts, att afsigten med de Kongl. propositionerna vore att bitvis lurendreja in 1883 års härordningsförslag, och att de derföre borde afslås. Men låtom oss pröfva de Kongl. propositionerna, sådana de äro, och efterse, om de motsvara våra önsknings- och våra förväntningar. Äro de egnade att bidra till förbättrande af vårt försvarsväsen, så låtom oss antaga dem! Innehålla de derjemte förslag om eftergifter, som af den allmänna meningen påkallas, så är det ett ytterligare skäl att antaga dem. — Den ärade talaren yttrade, att, då regeringen framkommer med ett förslag, så bör den hafva det svenska folket bakom sig. Jag vågar säga, att, då regeringen, såsom här är fallet, föreslår eftergifter, hvilka statens finanser väl tåla och hvilka icke känbart inverka på andra samhällsklassers intressen, då har regeringen flertalet af det svenska folket *bakom sig*.

Den ärade talaren yttrade vidare, att de Kongl. förslagen skulle innebära blott början till en *fortfarande* lösning af de stora frågorna, och han sade, att han icke ser det slutliga målet med förslagen. Ja den, som under närvarande förhållanden, under de allt jemt fortgående uppfinningarne inom krigskonstens och särskildt sjökrigskonstens område, under detta tidevarf af ständigt framåtskridande, är mäktigt att uppsätta ett fast mål, hvilket han icke får öfverskrida, den mannen vill jag se i synen! För min del är jag öfvertygad, att anspråken på försvaret komma att ökas i den mån anspråken i den öfriga världen i detta afseende öka sig, och tvärt om. Att i detta hänseende uppsätta ett fast mål, bortom hvilket man icke vill gå, det är absurdt. Men då regeringen föreslår något, som är omöjligt att genomföra, så må vi antaga det; och om regeringen en annan gång framkommer med vidlyftigare propositioner, än som äro möjliga att utföra, så må det bli representationens sak att då säga stopp.

Då jag nyss talade om försvarsverket, glömde jag säga, att den förnämsta anmärkning, som hittills framstälts emot den nuvarande organisationen af vårt försvarsväsen, är den, att denna organisation icke är egnad att lemna tillräcklig tillgång på befäl och underbefäl till kadrerne. Äfven denna brist skulle enligt de förevarande förslagen i väsentlig mån afhjelpas, i det att hädanefter de värfvade trupperna icke skulle rekruterats för längre tid än två år och derefter endast kvarstå i reserven, hvarigenom skulle åstadkommas, att, då så-

lunda ett större antal komme att genomgå de längre skolorna, derigenom skulle fyllas den nu rådande bristen på underbefäl. Då sålunda detta förslag, utan att i någon mån afse ökade utgifter för den värfvade armén, tvärtom afser en minskning deri af omkring $\frac{1}{2}$ million kronor, och otvifvelaktigt måste anses bidraga till förbättrande af de nuvarande förhållandena, så hemställer jag, om icke representationen anser ett dylikt förslag förtjena så väl uppmärksamhet som erkännande.

En annan omständighet, som också skrämde oss i afseende på 1883 års förslag, var den, att man årligen skulle anvärfva ett antal af 5,000 soldater; man trodde, dels att detta antal skulle blifva för stort, och dels att legan skulle komma att ökas. Det nu föreliggande förslaget deremot, enligt hvilket anvärfningar skulle göras endast till den värfvade armén, som icke är mer än 7,000 man och af hvilka en del skulle rekapitulera, är icke alls afskräckande. Alla de vådor och olägenheter, som man förutsåg af 1883 års förslag, äro här undanröjda; indelningsverket är bibehållet och kostnaderna för den värfvade armén äro minskade.

Hvad nu angår frågan om grundskatterna, som jag vill behandla särskildt, oberoende af indelningsverket, får jag för min del erkänna, att min erfarenhet om förhållandena i åtskilliga landsorter har sagt mig, att en eftergift i detta afseende är fullkomligt lämplig. Vi hafva i senare tider vid beviljandet af anslag för åtskilliga ändamål fäst det vilkoret, att kommunerna skulle i någon mån bidraga dertill. Fattigvården och folkskoleundervisningen öka dessutom våra kommunalutskylder till den grad, att jag icke kan neka till, att det på många ställen ingifver bekymmer; och detta icke blott i städerna, ty sanna förhållandet är, att dessa bekymmer äro ännu större i vissa landsorter, ja, på ett och annat ställe äro de verkligen oroande. I forna tider, mine herrar, tillgick det vid beviljande af statsanslag på det sätt, att man, då staten icke hade tillräckligt med penningar, anvisade af statens räntor eller naturaprestationer för ett visst ändamål. Vi veta, att en stor del finansiella arrangement förr skedde på det sättet. Numera har man kommit till en annan åsigt. För att bespara staten utgifter, hvälfver man dem till en stor del på kommunerna, och bland dessa utgifter intaga bidragen till fattigvården och folkskoleundervisningen främsta rummet. Vi veta, att en af Europas märkvärdigaste män, Tysklands rikskansler, talat om att öfverflytta fattigvården på staten och försökt att genom de så kallade arbetareförsäkringsanstalterna lindra dess tunga. Då vi icke kunna tänka på detta, åtminstone icke ännu, och då vi se, i hvilken oroande grad kommunalutskylderna stiga, kan det då verkligen under sådana förhållanden synas obehörigt, att staten skänker åt landet en liten lindring i en annan skatt, som staten, just derföre att dess finanser äro så goda, lätt kan undvara? Jag har bekämpat en fullständig afskrifning af grundskatterna, ty jag anser, att grundskatter i en eller annan form äro nödvändiga i en stat, men då statens tillgångar medgifva någon lindring i dessa skatter, kan jag för min del icke ogilla en sådan åtgärd, i synnerhet som den här stannar vid 30 procent.

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)*

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)*

Den föregående talaren sade: "hvad se vi framför oss, om statens finansiella ställning fortfarande blir så god, att man kan finna en eftergift af grundskatter lämplig?" Har man någon trygghet för, att ej afskrifningarne skola fortgå? För min del skall jag icke sätta mig deremot, men att på förhand uppgöra ett system, enligt hvilket grundskatterna, antingen statens finanser medgåfve det eller ej, skulle afskrifvas, finner jag i högsta måtto origtigt. Jag anser det förslag regeringen nu framlagt vara så fullkomligt riktigt, att jag icke heller i det afseendet har något att anmärka. Då statens tillgångar tillåta det, och då jag erkänner, att dessa grundskatter på många ställen äro ganska svåra, ja till och med tryckande, så skänker jag en eftergift i desamma, i synnerhet som staten har ersättning i en annan skatt, nemligen kommunalutskylderna, hvilka bidraga till syftemål, som egentligen äro statens, ty vi måste väl erkänna, att folkundervisningen och fattigvården strängt taget böra upprätthållas af staten. I stället att som i forna tider anvisa af särskilda räntor och anslag för detta ändamål, låter jag kommunerna fortfarande bestrida dessa kostnader, men beviljar i stället en eftergift i en skatt, som en särskild klass af jordegare hittills burit och som väckt mycket agg, just derföre att den icke är gemensam för alla klasser. Jag kan derföre icke finna något origtigt eller tadelvärdt i en sådan eftergift. Med afseende derpå att densamma skulle innebära löfte om en framtida reglering, så får jag säga, att jag icke är någon profet; jag kan icke säga hvad som i en framtid möjligen kan komma att ske. Men för närvarande finnes i Kongl. Maj:ts proposition ingenting, som gifver ett löfte derom. Det må blifva andra tiders och en annan representations skyldighet att bedöma, om de kunna göra vidare eftergift. För min del tillåter jag mig icke att ogilla eller fördöma någonting, som finnes af omständigheterna påkalladt, derföre att man en längre eller kortare tid härefter möjligen kan göra något annat. Ur denna synpunkt finner jag således det nu framlagda förslaget alldeles icke ohållbart och oantagligt. Den ärade talaren påstod, att den nu rådande oron icke skall lägga sig; man skall fråga sig, huru framtiden kommer att gestalta sig. Jag frågar, om oron i detta ögonblick lättare skall lägga sig, om man, såsom han föreslagit, beviljar en eftergift af tio procent än om man gifver en sådan af trettio procent. Om jag skulle sätta mig i folkets ställe, skulle jag säga, att »en fogel i hand är bättre än tio i skogen», jag tager de 30 procenten.

Om jag slutligen skulle tillåta mig att yttra några ord med afseende på den frågasatta tillökningen i beväringstiden, så ville jag fråga herrarne, om det verkligen betyder något, i fall våra söner, då de gå ut för att exercera, första året få gå i 15 eller 33 dagar? Jag föreställer mig att, då de hafva gått till mötesplatsen för att öfva sig i vapnens bruk, det snarare skall intressera dem, att de åtminstone kommit så långt, att de kunna säga, då de återvända hem, att de känna till någonting, i stället för att de under nuvarande förhållanden måste erkänna, att de, efter 15 dagars öfning, icke lärt sig stort mera än att göra höger och venster om, handtera geväret och de

aldra enklaste militära greppen. Hafva de deremot undergått dessa öfningar i en månad eller 33 dagar och sedan året derpå en repetitionskurs, så, ehuru jag visst icke vill påstå, att de äro några fullflugna militärer, föreställer jag mig dock, att de åtminstone hafva så mycket begrepp i dessa saker, att de, om krigets hårda nödvändighet en gång skulle drabba oss, skulle kunna under den tid, som vi väl finge att förbereda oss, öfva sig vidare och med ledning af en så dugtig, pålitlig och fast stam, som den indelta armén, blifva någorlunda dugliga till krigstjenst. Denna tillökning, som vi således här skulle medgifva, är, enligt min tanke, en öfning, som är för dem icke endast gagnande utan, i fall af krig, absolut nödvändig, ty det ligger ju i sakens natur, att, om desse unge män en gång skola gå ut i krig, så måste de åtminstone hafva så mycket begrepp i militära saker, att de kunna reda sig såsom trupp och göra sin skyldighet. Ur denna synpunkt och då jag derjemte under mina resor i det mig anförtrodda län många gånger härom samtalat med befolkningen, som instämt med mig i den åsigten, att, om gossarne första året äro borta i 15 eller 30 dagar, det icke betyder hela världen, så skulle jag anse, att en sådan förbättring är nödvändig icke blott i och för sig utan äfven af omtanke för de ungas väl, om kriget en gång står för dörren, äfven utan den ifrågavarande lindringen; men om en lindring kommer dertill, så ser jag intet ondt deri.

Hvad slutligen angår den del af beväringsskyldiga, som afser beväringens införande i rullorna m. m., så hafva herrarne sjelfve af Herr Statsrådet och Chefens för Landtförsvarsdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet funnit, huru nödvändigt detta är. Jag har sjelf vid förrättandet af beväringsskyldiga sett, huru antalet af de utblifna för hvarje år blifvit större och större; och då detta antal vuxit till den grad, att det, som man ser af statsrådsprotokollet, utgjorde 1884 nära 40 procent af de beväringsskyldiga, måste man väl erkänna, att det är alldeles nödvändigt att vidtaga någon åtgärd för att rätta ett sådant missförhållande. Af den korrespondens, som jag i detta fall fört med öfriga landshöfdingar, har jag kommit till den erfarenheten, att det är omöjligt att taga reda på en stor del af de utblifna, ty man vet icke, hvart de tagit vägen. En reglering i detta afseende är således ytterst nödvändig, hvilket torde vara så mycket mera uppenbart, som herrarne finna, att procenten af utblifna beväringsskyldiga vuxit så oerhörtd, att, då den 1869 utgjorde 16 procent, utgjorde den 1884 39,19 procent, således snart nog uppgår till hälften af hela numerären. Om det fortgår på samma sätt, och vi veta ju att exemplet smittar, så blifver slutligen den, att de utblifna allihop. Att således en förändring här vid lag är nödvändig, kan ingen, som befattar sig med dessa saker, bestrida.

Jag befarar, att jag redan tröttat Eder, mine herrar, för mycket i mitt försök att vederlägga den föregående talarens yttranden. Jag ber således blott att få förklara, att under de 43 år, som jag deltagit i riksdagsgöromålen, jag icke varit med om mottagandet af någon proposition eller något trontal, som på mig gjort ett så godt intryck som de ifrågavarande i fråga om aflyftandet från representationen af en

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.*
(Forts.)

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)*

börda, som tryckt oss i många år. Ty vi känna litet hvar, att under 17 år denna fråga ständigt stått för oss, och man har icke vetat, huru den skulle lösas. Jag finner nu i de framställda förslagen en så god väg till frågans lösning, att jag betygar regeringen min varma tacksamhet därför.

Herr Gustafsson: Herr Talman! Mine herrar! Jag skall be få börja med att uppläsa ett yttrande af Hans Excellens Herr Statsministern, hvilket yttrande, intaget i Kongl. Maj:ts nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof i protokollet om inkomstberäkningen, är så lydande: »Tillvaron af betydliga öfverskott å de senare årens statsregleringar vittnar, såsom jag förut framhållit, om den varsamhet, som gjort sig gällande vid statsinkomsternas beräkning, en varsamhet, som, under alla förhållanden påkallad, blir det än mera, när fråga samtidigt är om skattelindringar. Till företaget af sådana innebära dylika under en följd af år återkommande öfverskott emellertid också en bestämd uppfordran.» Det var dessa återkommande öfverskott, som förmått regeringen att föreslå de skattelindringar, som föregående år kommo till stånd. Det är också detta öfverskott, som förmått regeringen att nu framlägga förevarande förslag om nedsättning om grundskatterna med 30 procent. Detta styrkte mig i min förmodan, att äfven regeringen insett, att jordbrukets ställning vore tryckt, och lindringar till dess upphjelpande nödvändiga. Detta glädde mig, och mången med mig lika tänkande skulle gerna beviljat den ifrågasatta nedsättningen i grundskatterna. Men så kom Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till ny värnpligtslag, och denna förändrade situationen, ty deraf synes, att det ej var ömhet för de skattebetungade, som förmått regeringen att föreslå en nedsättning af grundskatterna, utan att detta blott varit ett medel för regeringen att ernå ett länge efterlängtadt syfte, nemligen värnpligtens utsträckande. Under sådana förhållanden hafva vi blott att betrakta frågan såsom en ren köpeafhandling och icke något annat; och må vi då se till, om denna köpeafhandling är riktig och ärlig? 30 procent mot 30 procent synes visserligen vara riktigt, men jag ber få komma med en invändning, som, ehuru den redan gjorts, det dock ej skadar att upprepa: de, som skola erhålla liqviden, äro nemligen icke desamma, som skola lemna varan. De, som skola erhålla lindring i grundskatterna, äro icke de, som skola lemna vederlaget. Tvärtom, hufvudsumman är, att de, som skola lemna varan, det vill säga kroppen, äro de, hvilka icke hafva något med grundskatterna att göra. Derföre, mine herrar, måste jag nedlägga en protest mot denna kompromiss. Om det vore fråga endast om en nedsättning med 30 procent af grundskatterna, kunde jag och med mig lika tänkande, eller de så kallade venstermännen, väl vara med om detta, men deremot kunna vi det icke, om detta skall ske med vilkor om utsträckning af värnpligten. Jag är af motsatt åsigt mot Grefve Sparre, som sade, att regeringen i detta fall hade folket bakom sig. Det är icke sant. Om regeringen hade lyssnat till hvad folket uttalat under dessa decennier, så skulle den funnit, att folket icke vill hafva en värnpligts-

lag, som bjuder 60 dagars ökad öfning. Man säger visserligen, att regeringen nu begärt endast 18 dagars ytterligare öfning, men, om vi gifva dessa 18 dagar, så gifva vi vid handen, att vi framdeles skola bevilja de öfriga. Chefen för landtförsvaret säger ju i sitt diktamen till statsrådsprotokollet: »Fördelaktigt vore visserligen om, i sammanhang med nämnda lindringar, beväringsens öfningstid kunde utsträckas till 90 dagar, eller samma tid, som upptogs i landtförsvarskomiténs förslag, men då å andra sidan flera skäl tala för billigheten och klokheden af att ej på en gång kräfva en så stor utsträckning af den nuvarande öfningstiden, har jag trott förslaget i detta hänseende för närvarande böra inskränkas till endast 48 dagars fredsöfningar». — Afsigten härmed tyckes vara, att man nu skall bevilja 18 dagars ytterligare öfning, och att, då nästa 30 procent afskrifning förekommer, man då skall bevilja resten. Af de under fjerde hufvudtiteln begärda anslag vill det ock synas, som om meningen vore att öfva så mycket folk, som erfordras för materieleu och annat, som begäres. Jag har emellertid uppfattat en representants pligt vara att i en stor och allmän fråga i främsta rummet taga hänsyn till den allmänna meningen, icke så mycket till den enskildes, samt att se på hvad folket önskar. Folket vill emellertid icke hafva någon utsträckt värnpligt. För att säga detta har jag begärt ordet med anledning af Kongl. Maj:ts föreliggande proposition.

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.*
(Forts.)

Hans Excellens Herr Statsministern The m p t a n d e r: Jag har begärt ordet för att först och främst med anledning af den förste ärade talarrens yttrande få från denna plats göra en insaga emot påståendet, att den nu föreliggande Kongl. propositionen skulle innebära endast ett försök att *bitvis* genomföra 1883 års förslag i fråga om arméorganisationen. Detta påstående är, enligt mitt förmenande, ingalunda öfverensstämmande med innehållet i Kongl. Maj:ts förslag. Hvad var det då, mine herrar, som var utmärkande för 1883 års förslag till arméorganisation. Icke var det den omständigheten, att man i samband med 1883 års förslag framlade en värnpligtslag. En värnpligtslag har varit förutsättningen för alla de olika arméförslag, som under senare år framlagts, beroende helt naturligt derpå, att man fullkomligt insett, att utan beväringinstitutionens ändamålsenliga ordnande det icke vore värdt att tala om något försvar. Icke heller var det något utmärkande för 1883 års förslag, att man i sammanhang dermed ville anskaffa träng och positionsartilleri m. m. Allt detta är nemligen endast specialiteter inom försvarsväsendet, hvilkas ordnande är alldeles nödvändigt, man må besluta sig för att organisera stammen efter ena eller andra systemet. Men hvad var då det utmärkande i 1883 års förslag? Jo, det var att man då förutsatte, att den indelta armén skulle upphöra att bilda härens stam, samt att denna stam skulle på annan väg anskaffas. Det var frågan om den indelta arméns ersättande af en värfvad stam, som var specifikt utmärkande för 1883 års förslag och som framkallade det förnämsta motståndet mot detta förslag. Men i detta hänseende vittnar det nu framlagda Kongl. förslaget till fullo, att regeringen ansett sig böra frångå förslaget att ersätta den indelta armén

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)*

med en stam, anskaffad efter 1883 års grunder. Således långt ifrån att vara ett bitvis genomförande af hvad som var specifikt utmärkande för 1883 års förslag, är det nu föreliggande förslaget fotadt på det bestående grundval.

Samme ärade talare har jemväl sagt, att regeringen äfven nu ådaga-lagt sin omtanke om den kära värfvade armén. Jag hoppas dock, att hvarje fosterlandsvän skall hålla kär den bestående värfvade stam-men, hvilken afskaffande jag icke hört någon önska; och då vi måste hafva en värfvad trupp, hvad är då naturligare än att man intresserar sig för vidtagande af sådana anordningar, att beskaffenheten af denna trupp blir så tillfredsställande som möjligt? Detta är hvad man vill vinna genom att icke hålla de värfvade soldaterna i tjenstgöring längre tid än som fordras för deras utbildning för sin uppgift, så att de slippa längre än nödigt är vara utsatta för de moraliska vådor, som anses förenade med kasernlifvet.

Det var jemväl en annan fråga, som berördes både af den förste och siste talaren, om hvilken jag ber att få yttra några ord; och det var den enligt min tanke origtiga föreställning man har om hvad som menas med det mycket omtalade ordet "kompromiss". Man föreställer sig, att kompromissen är lika med ett köpsläende, och att man skulle eftergifva skatter för en viss samhällsklass, i syfte att köpa denna samhällsklass' medverkan för ett förbättradt försvar. Det är mot denna uppfattning jag anser mig böra protestera; och för att klargöra min ställning i denna fråga, ber jag att få i herrarnes minne återkalla den åsigt om grundskattefrågan i vårt land, hvilken jag redan tillföre uttalat; och jag anhåller att dervid först få beröra, hvad som enligt min tanke gör grundskattefrågans lösning i vårt land till en politisk nödvändighet. Grundskatterna, mine herrar, hafva tillkommit under helt andra förhållanden än de nuvarande. Vid tiden för deras tillkomst var det politiska inflytande, som utöfvades af olika samhällsklasser, helt olika med hvad vår tid företer, och deraf alstrades ett privilegii-system, som äfven gjorde sig gällande inom skattelagstiftningens område samt fick sitt uttryck i de på viss jord lagda särskilda skatter och besvär. Jag har dock i mina föregående yttranden alltid framhållit, att den olikhet i beskattningen, som till en början var rådande, bestod mera i formen för skattskyldighetens fullgörande än i ojämhet i bördorna. Men under tidernas lopp blef privilegii-systemet mer och mer utbildadt samt inverkade inom skattelagstiftningen derhän, att under det den privilegierade jorden fick en allt gynsammare ställning, så gjorde sig ett motsatt förhållande gällande i afseende på den skattepligtiga jorden. Det är under inflytandet af dylika förhållanden, som våra grundskatter och vårt indelningsverk tillkommit, förhållanden, som icke motsvara hvad vår tids uppfattning af en rättvist afvägd beskattning fordrar. Vår tids ställning till frågan om privilegier i allmänhet är, såsom bekant, en helt annan än i forna dagar. Privilegierna hafva derföre äfven fått vika inom andra områden, och det är enligt min öfvertygelse alldeles gifvet, att de icke heller skola förmå bevara sig inom skattelagstiftningen. De skattebördor, som tillkommo under förflutna tider, undgingo emellertid visst icke att redan då framkalla

ett starkt missnöje bland dem, som drabbades af dessa skatter. Detta missnöje genomgår såsom en röd tråd Bondeståndets besvär under det föregående århundradenas riksdagar; och den känsla af missnöje, som då gjorde sig gällande, har aldrig upphört och kan, efter min tanke, aldrig upphöra att göra sig gällande hos egaren till skattejorden. Man har väl mot en sådan uppfattning många gånger anfört, att, sedan rätten att besitta jord af hvad natur som helst numera är tillerkänd en hvar, de gamla privilegierna icke mera skulle inverka på skatteförhållandena. Men jag ber att få betona, att nyssberörda omständighet ju icke utplånat den olikhet i afseende å beskattningen, som eger rum i fråga om olika slags jord, egaren dertill må vara den ene eller den andre. Så länge denna ojemnhet i beskattningen och denna skiljaktighet mellan privilegierad jord och skattejord förefinnes, utan att statsmakterna verkligen göra något för botandet af denna oegentlighet i skattesystemet, så länge skall ett missnöje göra sig gällande, och detta missnöje skall aldrig bringas till tystnad, vare sig af några för öfrigt i vårt land historiskt oberättigade doktriner om grundskatternas egenkap af jordränta eller af påståendet att privaträttsliga aftal utjemnat de ursprungliga orättvisorna, ty man vill icke erkänna, att skattelagstiftningens oegentligheter skola ställas i samband med några privaträttsliga aftal. Det är af dessa skäl, som, efter min tanke, skattefrågan måste få en lösning på den basis af rättvisa och jemlikhet, som vår tid vill se tillämpad vid beskattningens ordnande, och jag är fullt öfvertygad, att alla samhällsklasser, äfven den talrika klass, hvarom man här särskildt talat, eller Sveriges arbetare, äro lika intresserade för att rättvisa i beskattningen gör sig gällande. Hvad jag nu yttrat i fråga om grundskatterna, eger sin fulla tillämpning på rustnings- och roteringsbesvärerna, hvilka, efter min åsigt, endast äro en annan form af grundskatt. Det är de af mig nu antydda förhållanden kompromissen uppmärksammat, och då man vill, att grundskatterna skola småningom försvinna, så är detta icke detsamma, som att man vill vältra på andra medborgare i samhället de förpligtelser i hänseende till försvaret, som nu hvila på skattejorden. Det är tvärtom meningen, att den personliga skattskyldigheten, som ligger i värnpligten, skall blifva lika för alla medborgare i landet; och hvad åter beträffar de utskylder till försvaret, som icke innefattas i denna personliga förpligtelse, så är meningen icke annan än den, att dessa skattebidrag skola uttagas på ett sätt, som öfverensstämmer med rättvisa och billighet samt de olika skatteobjektens skatteförmåga. En på sådana grunder hvilande fördelning af skattskyldigheten måste ju vara all skattelagstiftnings uppgift, och att sträfvä för förverkligandet af den uppgiften kan icke anses innebära, att man vill bereda en viss samhällsklass någon obehörig fördel, utan syftar tvärtom deråt, att man vill så mycket som möjligt tillämpa billighet och rättvisa vid beskattningens fördelning inom samhället. Och då den förste ärade talaren yttrade till kompromissens anhängare varnande, att man icke gör det orätta strafflöst, ber jag att härtill blott få svara, att man icke heller bibehåller strafflöst sekelgamla orättvisor.

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)*

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)*

Herr Abr. Rundbäck: Med anledning af hvad Grefve Sparre och nu senast Hans Excellens Herr Statsministern yttrat skulle jag vilja nämna några ord. Mot den förre talaren har jag emellertid just ingenting att säga, emedan jag icke tillräckligt noga kunde följa med hans slingrande anförande. Men jag skall deremot yttra några ord med afseende å hvad den sista talaren sagt. Först och främst nämnde han, att regeringen icke står på 1883 års grundval derföre, att vissa organisationsförslag å 4:de hufvudtiteln öfverensstämma med det då framlagda härordningsförslaget. Men jag ber få påpeka, att alla de nu framlagda organisationsförslagen på 4:de hufvudtiteln höra till ramen kring 1883 års härordningsförslag, och att de icke förut varit ifrågasatta. Att nu komma fram med dem visar således, att man hänger fast vid detta sistnämnda, ehuru jag villigt medger, hvad Hans Excellens Herr Statsministern nyss framhållit, nemligen att i dessa förslag icke ligger något af det för 1883 års förslag specifikt utmärkande, utan att detta egentligen gälde stammen. Hans Excellens säger emellertid nu, att han och regeringen vilja fasthålla vid den gamla stammen, och jag ber att för framtiden få taga fasta på detta yttrande. Men läser jag åter Kongl. Maj:ts propositioner, deri å ena sidan föreslås 30 procent afskrifning af rustnings- och roteringsbesvären, utan att något förslag till indelta stammens förbättrande ställes i sammanhang med denna afskrifning, under det å andra sidan framställning göres om åtgärder för att förbättra den värfvade stammen, så synes mig detta vara ett uppenbart undanskjutande af alla åtgärder till förbättring och utveckling af vår indelta stam, och jag kan alltså hafva goda grunder för det påståendet, att någon förkärlek icke visas för den gamla stammen. Det vore mig kärt, om jag här vid lag möjligen missat mig; och jag vill, såsom sagdt, i alla händelser taga fasta på regeringens nyss antydda förklaring. Beträffande hvad Hans Excellens sedermera yttrade om skattefrågan, så må det tillåtas mig nämna, att äfven jag kan göra anspråk på någon del af det bifall han rönt efter slutet af sitt anförande. Jag är nemligen ense med honom derom, att vi böra söka åstadkomma lindring i jordbrukets bördor och en lösning af grundskattefrågan; men lösa den *utan förbehåll*, så att vi en gång måtte komma ifrån den, så att vi icke allt jemt hafva den såsom ett olycksmoln öfver våra hufvuden.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad, hemstälde Herr Talmannen, att ifrågavarande Kongl. proposition måtte, jemte de yttranden, som i anledning af densamma nu afgifvits, hänvisas till Stats-Utskottet.

Härvid begärdes ordet å nyo af

Herr Abr. Rundbäck, som yttrade: Innan denna fråga afgöres, ber jag, med hänsyn till de föreliggande Kongl. propositionernas stora vikt, få hemställa, att, i likhet med hvad vid föregående tillfällen varit brukligt, då Kongl. Maj:t afgifvit propositioner om lindring i grundskatter och indelningsverk samt om utsträckning i beväringsskyldig-

heten, de nu ifrågavarande Kongl. propositionerna äfvensom de delar af statsverkspropositionen, som af dem beröras, måtte hänvisas till behandling af ett särskildt Utskott. Mitt förslag i sådant syfte är af följande lydelse:

att Andra Kammaren för sin del besluter tillsättande af ett särskildt Utskott, bestående af åtta ledamöter från hvardera Kammaren, för behandling af

1:o Kongl. Maj:ts proposition N:o 16, angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter,

2:o Kongl. Maj:ts proposition N:o 18, med förslag till ny värnpligtslag,

3:o Kongl. Maj:ts proposition N:o 19, angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären, och

4:o Kongl. Maj:ts proposition N:o 1, angående statsverkets tillstånd och behof i de delar, som äro beroende af förslagen i förenämnda propositioner N:is 16 och 19;

samt att denna Kammare utser för detta Utskott lika många suppleanter som dess ordinarie ledamöter deri blifva.

När jag afgifver detta sålunda formulerade förslag, är det naturligtvis min mening att till det särskilda Utskottet jemväl måtte öfverlemnas de motioner, som behandla samma ämnen som de Kongl. propositionerna, men hvarom jag icke nämnt någonting särskildt, enär enligt § 8 af de reglementariska föreskrifterna för Riksdagen det åligger det ständiga Utskott, hvartill de blifvit eller komma att blifva remitterade, att, i fall särskildt Utskott för dit hänförliga ärendens behandling beslutas, öfverlemnas dem till detta Utskott.

Vidare anförde

Herr A. Peterson i Hasselstad: Jag är af alldeles motsatt åsigt mot den näst föregående talaren i fråga om tillsättandet af ett särskildt Utskott för behandling af dessa frågor. Det tror jag för min del mycket väl kan medhinnas af Stats-Utskottet, som består af förmågor, hvilka nog skola gå i land med saken. Herrarne erinra sig nog, huru det gick till vid tillsättandet af 1883 års Särskilda Utskott; huru man deri hufvudsakligen satte in dem af Stats-Utskottets ledamöter, hvilka i egenskap af förut varande medlemmar af de förberedande skatte- och försvarskomitéerna ansågos vara fullt förtrogna med dessa invecklade frågor. Vill man nu igen hafva ett särskildt Utskott, måste man väl gå till väga på samma sätt. Men hvad blir väl följden? Jo, densamma som då, eller att halfva antalet ledamöter af Stats-Utskottet drages från sitt egentliga uppdrag och ersättes af i dithörande ärenden mindre bevandrade suppleanter — något som ju icke kan vara till fromma för göromålens behandling inom Stats-Utskottet. Som emellertid nu är förhållandet, att de f. d. ledamöter i nyss nämnda komitéer, hvilka fortfarande äro representanter vid riksdagen, fått plats inom berörda Utskott, håller jag före, att en så dyrbar apparat som ett särskildt Utskott är alldeles öfverflödig; och yrkar jag på den grund afslag å den gjorda framställningen om

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)*

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
om nedsätt-
ning af
grund-
skatterna.
(Forts.)*

tillsättandet af ett sådant för behandling af de nu ifrågakvarande propositionerna och härmed sammanhängande motioner.

Herr Lyttkens: Som Herr A. Rundbäcks med fleres vid riksdagen väckta motioner i samma ämnen som de nu föreliggande Kongl. propositionerna äro alldeles nya, och Kammarens ledamöter, innan motionerna blifvit i tryck tillgängliga, icke kunna få tillfälle att närmare studera de respektive handlingarne samt erfara i hvad sammanhang motionen möjligen kan stå till de Kongl. propositionerna, så hemställer jag, att det nu väckta förslaget om tillsättandet af ett särskildt Utskott måtte bordläggas.

Då flere af Kammarens ledamöter hördes instämma i detta Herr Lyttkens' yttrande, blef ifrågakvarande, af Herr Abr. Rundbäck gjorda framställning bordlagd.

Härefter beslöt Kammararen hänvisa den förevarande Kongl. propositionen jemte de i anledning deraf afgifna yttranden till Stats-Utskottet; dock under förbehåll, att derest det af Herr Abr. Rundbäck framställda förslag om tillsättande af ett särskildt Utskott blefve af Riksdagens båda Kamrar antaget, omförmälda proposition och yttranden då skulle till detta särskilda Utskott öfverlemnas.

Till Bevillnings-Utskottet hänvisades Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående nedsättning i lastpenningarne.

Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ny värnpligtslag hänvisades till Lag-Utskottet; dock under enahanda förbehåll, som i fråga om Kongl. Maj:ts proposition rörande nedsättning i grundskatterna finnes här ofvan omförmäldt.

Under samma förbehåll hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts proposition angående lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna.

Till behandling af Konstitutions-Utskottet öfverlemnades slutligen Kongl. Maj:ts proposition, med förslag till förändrad lydelse af 6 och 7 §§ Regeringsformen.

§ 4.

Föredrogos de i Kammarens sammanträden den 29 dennes aflemnade motioner; och hänvisades:

- Herr *Sven Nilssons* motion, N:o 70, till Bevillnings-Utskottet;
- Herr *A. G. Jönssons* motioner, N:o 71 till Tillfälligt Utskott och N:o 72 till Stats-Utskottet;
- Herr *Nils Peterssons* motion, N:o 73, till Lag-Utskottet;
- Herr *I. Lyttkens'* motioner, N:o 74 till Stats-Utskottet och N:o 75 till Lag-Utskottet;
- Herr *A. P. Danielsons* motion, N:o 76, till Stats-Utskottet;
- Herr *F. G. Sandwalls* motion, N:o 77, till Bevillnings-Utskottet;
- Herr *H. Anderssons* i Nöbbelöf motion, N:o 78, till Bevillnings-Utskottet;

Herr *P. A. Siljeströms* motion, N:o 79, till Tillfälligt Utskott;
 Herr Friherre *A. E. Nordenskiölds* motion, N:o 80, till Stats-
 Utskottet.

Herr *C. J. Peterssons* i Eksebo motioner, N:o 81 till Stats-
 Utskottet och N:o 82 till Tillfälligt Utskott;

Herr *Jöns Rundbäcks* motion, N:o 83, till Bevilnings-Utskottet;

Herr *G. O. Tundals* motion, N:o 84, till Stats-Utskottet;

Herr *Lasse Jönssons* motion, N:o 85, till Tillfälligt Utskott;

Herrar *And. Hanssons* och *S. M. Olssons* motion, N:o 86, till
 Banko-Utskottet;

Herr *Joh. Ohlssons* motion, N:o 87, till Stats-Utskottet;

Herr *J. A. Sjös* motioner, N:o 88 till Lag-Utskottet och N:o 89
 till Stats-Utskottet;

Efter föredragning vidare af Herr *Per Nilssons* i Råby motion,
 N:o 90, om ändring i bestämmelserna rörande skyldighet att deltaga i
 kyrkobyggnad, anförde

Herr Magnus Jonsson: Jag vill blott tillkännagifva, att äfven
 jag hade en motion skriven i samma syfte som den nu till remiss
 föredragna, af Herr Per Nilsson i Råby väckta motionen, men att jag
 icke frambar densamma för att icke lägga ett onödigt tryck på tryckeri-
 afdelningen, om jag så får uttrycka mig. Emellertid ber jag att få
 instämma i Herr Per Nilssons motion.

Härefter hänvisades motionen jemte Herr M. Jonssons nu afgifna
 yttrande till Lag-Utskottet.

Vidare hänvisades:

Herr *J. Eliassons* motioner, N:is 91 och 92, till Lag-Utskottet;

Herr *C. A. Oléhns* motion, N:o 93, till Stats-Utskottet;

Herr *Jak. Eriksons* motioner, N:o 94 till Bevilnings-Utskottet
 och N:o 95 till Lag-Utskottet;

Herr *A. J. Lyths* motion, N:o 96, till Tillfälligt Utskott;

Herr *A. V. Ljungmans* motioner, N:is 97 och 98, till Stats-
 Utskottet;

Herr *And. Nilssons* motion, N:o 99, till Lag-Utskottet;

Herr *E. von der Lanckens* motion, N:o 100, till Tillfälligt Utskott;

Herr *A. Svarlings* motion, N:o 101, till Lag-Utskottet;

Herr *C. J. Grafströms* motion, N:o 102, till Bevilnings-Utskottet;

Herr *Sven Nilssons* motion, N:o 103, till Stats-Utskottet;

Herr *P. Larssons* i Fole motioner, N:o 104 till Tillfälligt Utskott
 och N:o 105 till Stats-Utskottet;

Herr *J. Larssons* i Nordmarkshyttan motion, N:o 106, till Bevil-
 nings-Utskottet;

Herr *M. Dahns* motioner, N:is 107 och 108, till Stats-Utskottet;

Herr *O. Ahlströms* motion, N:o 109, till Lag-Utskottet;

Herr *A. G. Björkmans* motion, N:o 110, till Konstitutions-Utskottet;

*Remiss af
 Kongl. Maj:ts
 proposition
 om nedsätt-
 ning af
 grund-
 skatterna.
 (Forts.)*

Herr *E. Hammarlunds* motiou, N:o 111, till Stats-Utskottet;
 Herr *A. Rundbäcks* motion, N:o 112, till Stats-Utskottet;
 Herr *J. Rundbäcks* motion, N:o 113, till Stats-Utskottet;
 Herr *A. Perssons* i Mörrarp motion, N:o 114, till Lag-Utskottet;
 Herr *K. P. Arnoldsons* motioner, N:o 115 till Konstitutions-Utskottet och N:o 116 till Lag-Utskottet;

Efter föredragning af Herr *J. G. Granlunds* motion, N:o 117, om inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i Linköping, anmälde Herrar *J. Örwall* och *C. A. Ekeborgh*, att de instämde i förevarande motion.

Motionen hänvisades härefter till Banko-Utskottet.

Vidare hänvisades:

Herr *K. P. Arnoldsons* motion, N:o 118, till Lag-Utskottet;
 Herr *E. Meyers* motion, N:o 119, till Konstitutions-Utskottet;
 Herr *O. Erikssons* i Bjersby motion, N:o 120, till Banko-Utskottet;
 Herr *J. G. Janssons* i Hemmarö motion, N:o 121, till Konstitutions-Utskottet;
 Herr *J. E. Nyströms* motioner, N:is 122 och 123, till Lag-Utskottet,
 Herr *A. Göranssons* motion, N:o 124, till Tillfälligt Utskott;
 Herr *C. J. Blombergs* motion, N:o 125, till Stats-Utskottet;
 Herr *J. Jonssons* i Fröstorp motion, N:o 126, till Banko-Utskottet;
 Herr *C. M. Huss'* motion, N:o 127, till Banko-Utskottet;
 Herr *J. Andersons* i Tenhult motioner, N:o 128 till Lag-Utskottet
 och N:o 129 till Stats-Utskottet;
 Herr *C. Perssons* motioner, N:o 130 till Bevillnings-Utskottet och
 N:o 131 till Lag-Utskottet;
 Herr *W. Färups* m. fl:s motion, N:o 132, till Stats-Utskottet;
 Herr *P. Pehrssons* i Törneryd motion, N:o 133, till Tillfälligt
 Utskott;
 Herr *A. Keys* motion, N:o 134, till Stats-Utskottet;
 Herr *A. P. Linds* motion, N:o 135, till Stats-Utskottet;
 Herr *J. Sjöbergs* i Stockholm motion, N:o 136, till Stats-Utskottet;
 Herr *P. M. Larssons* i Löa motion, N:o 137, till Lag-Utskottet;
 Herr *P. Waldenströms* motioner, N:is 138 och 139, till Lag-Utskottet;
 Herr *A. Hedins* motion, N:o 140, till Lag-Utskottet;
 Herr Grefve *E. Sparres* motion, N:o 141, till Stats-Utskottet och
 Herr *S. F. Noréns* motion, N:o 142, till Banko-Utskottet.

§ 5.

Herr Talmannen tillkännagaf, att han låtit uppgöra förslag till gruppering och fördelning af de motioner, som af Kammarén blifvit hänvisade till behandling af Tillfälligt Utskott, hvilket förslag var af följande lydelse:

Förslag till fördelning af de motioner, hvilka af Riksdagens Andra Kammare blifvit hänvisade till behandling af Tillfälligt Utskott:

1:o.) Till behandling af ett Tillfälligt Utskott (N:o 1) torde få öfverlemnas motioner af:

Herr *G. Jansson*, N:o 38, angående ändring i 24 och 33 §§ af gällande folkskolestadga;

Herr *E. Wretlind*, N:o 46, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om framläggande af lagförslag rörande skyldighet för församlingarne i riket att i mån af omfång och folkmängd hos sig anställa nödigt antal barnmorskor med bestämd minimilön;

Herr *J. Bengtsson*, N:o 56, om underdånig skrifvelse angående ändring i Kongl. kungörelsen den 11 September 1877 om fortsättningskolor;

Herr *P. A. Siljeström*, N:o 79, om vaccinationstväugets afskaffande;

Herr *A. J. Lyth*, N:o 96, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om åtgärders vidtagande för beredande af rättighet för qvinna att innehafva klockaretjenst;

Herr *A. Göransson*, N:o 124, om tillägg till § 34 i Kongl. förordningen den 20 Januari 1882 angående folkskoleundervisningen i riket.

2:o.) Till ett annat Tillfälligt Utskott (N:o 2) torde få hänvisas motioner af:

Herr *P. M. Larsson* i Löa, N:o 26, angående ändringar och tillägg i Kongl. förordningen om mått och vikt af den 22 November 1878;

Herr *E. Thermanius*, N:o 31, angående ändring i gällande lagstiftning beträffande försäljning af vin och maltdrycker till afhemtning;

Herr *P. Waldenström*, N:o 47, om inskränkning af rättigheten att försälja vin och maltdrycker;

Herr *W. Gibson*, N:o 51, om tillägg till Kongl. kungörelsen den 30 November 1876 angående försäljning af vin m. m.

Herr *J. E. Wiksten*, N:o 68, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om förändrade bestämmelser rörande öfverlåtelse af åborätt till kronohemman och krononybyggen;

Herr *A. G. Jönsson* i Mårarp, med förslag till ändring af 15, 16 och 17 §§ i Kongl. förordningen den 26 November 1875 angående eldfarliga oljor och vissa andra dermed jemförliga vätskor;

Herr *P. Larsson* i Fole, N:o 104, om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande ändring i Kongl. förordningen den 22 November 1878 angående mått och vikt.

3:o.) Till ett tredje Tillfälligt Utskott (N:o 3) torde få öfverlemnas motioner af:

Herr *Aug. Bokström*, N:o 55, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om beredande af utvidgad rätt för enskilde att genom statens postinrättning få meddela sig med statens myndigheter;

Herr vice Talmannen *L. O. Larsson*, N:o 69, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om åtgärders vidtagande emot rikets skuldsättning till utlandet;

Herr *C. J. Pettersson* i Eksebo, N:o 82, om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande rätt för delegare i sockne- eller distriktsmagasin att besluta om dessas användning;

Herr *Lasse Jönsson*, N:o 85, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om åtgärder till beredande af trygghet för att till välgörande eller allmännyttiga ändamål donerade egendomar och medel varda rätt förvaltade och använda;

Herr *E. von der Lancken*, N:o 100, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om utredning i fråga om vilkoren för inrättande af en allmän lånekassa för Sveriges kommuner;

Herr *P. Pehrsson* i Törneryd, N:o 133, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om utverkande på diplomatisk väg af hemorts- och försörjningsrätt inom grannländerna för svenskt arbets- och tjenstefolk, som under viss längre tid derstädes oförvitligen försörjt sig.

Detta förslag, som nu upplästes, blef af Kammaren godkändt; och hade Kammaren sålunda beslutat att tillsätta tre Tillfälliga Utskott.

I afseende å dessa Utskotts sammansättning fattades enahanda beslut som vid de närmast föregående riksdagarne, eller att i hvarje Utskott skulle ingå nio ledamöter, men att några suppleanter för dessa ledamöter icke skulle utses.

Slutligen beslöt Kammaren, jemväl på framställning af Herr Talmannen, att val af ledamöter uti de sålunda beslutade Tillfälliga Utskotten skulle anställas Onsdagen den 4 instundande Februari.

§ 6.

På hemställan af Herr Talmannen beslöt Kammaren att, i enlighet med derom vid talmanssammanträde träffad öfverenskommelse, Lördagen den 7 instundande Februari företaga val af dels sex revisorer jemte tre revisorssuppleanter för granskning af statsverkets, Riksbankens och Riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, dels ock två revisorer och två revisorssuppleanter för hvarit och ett af Riksbankens afdelningskontor i orterna.

§ 7.

Likaledes beslöt Kammaren, jemväl uppå hemställan af Herr Talmannen, att Onsdagen den 11 nästkommande Februari företaga val af dels tjugufyra ledamöter i den nämnd, hvilken, enligt 69 § Riksdagsordningen, eger att döma, huru vida Högsta Domstolens samtliga ledamöter gjort sig förtjente att i deras viktiga kall bibehållas, dels ock tolf valmän att, gemensamt med tolf valmän från Första Kammaren, välja komiterade för tryckfrihetens vård.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

	Herr	<i>C. E. R. Roth</i>	under 8 dagar från och med den 4 Februari,
	"	<i>J. Larsson</i>	" 7 " " " 4 "
och	"	<i>C. Herslow</i>	" 10 " " " 5 "

§ 9.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. ½3 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.